

דירוג אשראי

תוכן

	פרק א': כללי
2	מבוא
2	תחולה
2	הגדרות
	פרק ב': פיקוח וניהול
3	הדירקטוריון
3	ההנהלה
3	הביקורת הפנימית
	פרק ג': מודלי דירוג אשראי
4	כללי
4	סולם הדירוג
4	תהליכי תיקוף
5	סקירה בלתי תלויה
5	תיעוד רכיבי המודל
	פרק ד': שקיפות והשגה על דירוג
5	השגת לקוח על דירוג
6	מידע לציבור

פרק א': כללי

מבוא

1. מודל לדירוג אשראי, לעניין הוראה זו, הוא כלי סטטיסטי המבוסס על ניתוח נתונים שמקורם במאגר נתוני אשראי שהוקם על ידי בנק ישראל, ושבאמצעותו לשכת האשראי מדרגת איכות אשראי (creditworthiness) של לקוח. המודל מייחס ללקוח דירוג המשקף הסתברות סטטיסטית לכך שיפרע כסדרם תשלומים בגין התחייבויות במהלך תקופת זמן נתונה. דירוג האשראי מבוטא בדרך כלל בספרות, באותיות וכשילוב ביניהן.
2. דירוגי אשראי מסייעים לנותני אשראי לקבל החלטות אשראי באופן יעיל, מהיר ועקבי. נותני אשראי יכולים להתבסס על דירוג שניתן על ידי לשכת אשראי כפרמטר יחיד בקבלת החלטות ביחס לעסקת אשראי עם לקוח, או כפרמטר נוסף, המשולב יחד עם מידע אחר שבידיהם על פי דין.
3. מודלי דירוג אשראי, בדומה למודלים אחרים, חשופים לסיכון של הפקת תוצאות לא מדויקות או שגויות, קרי, לסיכון מודל. לשימוש בדירוגים שגויים השלכות על לקוחות ונותני אשראי כאחד, ובמקרים מסוימים, אף על השוק הפיננסי בכללותו. לאור זאת, ההוראה קובעת הנחיות במטרה להבטיח את תקיפות ויציבות דירוגי האשראי שניתנים על ידי לשכות האשראי.
4. ההוראה גם קובעת הנחיות לפרסום מידע לציבור בדבר מודלי הדירוג של לשכת האשראי וכן מעגנת ומסדירה את זכותו של הלקוח לערער על דירוג שניתן לו על ידי לשכת אשראי.

תחולה

5. הוראה זו חלה על לשכת אשראי כהגדרתה בחוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016 (להלן - החוק).
6. הממונה רשאי לפטור לשכת אשראי מקיום סעיפים מסוימים בהוראה זו, לאחר שבחן את בקשתה ונימוקיה אשר נמסרו לו בכתב.

הגדרות

7. על הוראה זו יחולו ההגדרות הבאות:
 - "דירוג" - הערכת הסיכוי שלקוח יפרע כסדרם תשלומים שבהם הוא מתחייב.
 - "דירוג אשראי" - מודל סטטיסטי המבוסס על מאגר נתוני אשראי שהקים בנק ישראל ואשר אומד את הסבירות לכך שלקוח יעמוד בפירעון התשלומים שבהם הוא מתחייב.
 - "מודל דירוג" - מודל סטטיסטי המבוסס על מאגר נתוני אשראי שהקים בנק ישראל ואשר אומד את הסבירות לכך שלקוח יעמוד בפירעון התשלומים שבהם הוא מתחייב.
 - "מודל דירוג אשראי" - מודל סטטיסטי המבוסס על מאגר נתוני אשראי שהקים בנק ישראל ואשר אומד את הסבירות לכך שלקוח יעמוד בפירעון התשלומים שבהם הוא מתחייב.
 - "מסגרת הדירוג" - מסגרת עבודה הכוללת את המדיניות, התהליכים, המשאבים והבקורות הקשורים בפיתוח ובהפעלת מודלי דירוג.
- יתר המונחים בהוראה זו יהיו כהגדרתם בחוק.

פרק ב': פיקוח וניהול

הדירקטוריון

8. הדירקטוריון ידון ויאשר את מדיניות הדירוג של לשכת האשראי אחת לשנה ובתדירות גבוהה יותר, במקרה שנדרשים שינויים משמעותיים במדיניות הדירוג.
9. מדיניות הדירוג תעוגן במסמך אשר יקיף את כל הנושאים המרכזיים הקשורים למסגרת הדירוג, ובכלל זה:
 - 9.1. המבנה האירגוני להפעלת מודלי הדירוג: הגדרת התפקידים, תחומי האחריות, קווי הדיווח והמשאבים.
 - 9.2. ההגדרות והמאפיינים של מודלי הדירוג, כגון: סוגי הדירוגים או המודלים, הפרמטרים לפיהם נקבעים הדירוגים במודלים השונים, ההסתברויות המיוחסות לכל רמת דירוג.
 - 9.3. תהליכי הפיתוח והאישור של מודלי הדירוג, לרבות הנסיבות והמועד לעדכון מודלי הדירוג.
 - 9.4. התנאים לכך שמודל דירוג יחשב כמודל מהימן ויציב (כגון: שיעור חריגות מקסימלי בין התוצאה הצפויה לתוצאה בפועל).
10. הדירקטוריון יאשר שימוש בכל מודל דירוג טרם הפעלתו, וכן, יאשר, אחת לשנה, המשך שימוש במודלי דירוג שאושרו בעבר. במסגרת הדיונים כאמור, יוצגו בפניו ממצאי התיקוף של המודל.
11. הדירקטוריון ידון בממצאי הסקירה הבלתי תלויה שנערכה על תהליכי התיקוף כנדרש בהוראה זו, וכן בממצאים שעלו בדוחות ביקורת פנימיים וחיצוניים בנושא מסגרת הדירוג.

ההנהלה

12. ההנהלה תגבש תהליכים ונהלים שיבטיחו יישום נאות של מדיניות הדירוג שנקבעה.
13. ההנהלה תקבל דיווחים תקופתיים על מודלי הדירוג, כגון: הפרמטרים המשמשים לדירוג, השוואה בין התחזיות על פי המודל לבין המצב בפועל (ככל שניתן), פרופיל האוכלוסייה שדורגה, המעבר בין דירוגים על פני זמן כדומה.
14. ההנהלה תקיים ישיבות קבועות עם הגורמים האחראים על תהליכי הפיתוח והתיקוף כדי לדון עימם בביצועי מודלי הדירוג, בנושאים הטעונים שיפור, ובסטטוס תיקון הליקויים שאותרו.
15. ההנהלה תדון בממצאי דוחות ביקורת על מודלי הדירוג של הממונה, המבקר הפנימי וגורמים מומחים אחרים, בכלל זה, ממצאי הסקירה הבלתי תלויה. ההנהלה תנקוט בצעדים לתיקון הליקויים שנמצאו.

הביקורת הפנימית

16. הביקורת הפנימית תקבע תכנית עבודה לבחינת נאותות מסגרת הדירוג ואופן יישומה בפועל.
17. במסגרת תכנית עבודתה תבחן הביקורת הפנימית את נאותות תהליכי הטיפול בהשגות לקוחות על דירוגים, לרבות באמצעות בחינה מדגמית של אופן הטיפול בפועל בהשגות שהוגשו.

פרק ג': מודלי דירוג אשראי

כללי

18. לשכת אשראי תפתח מודלי דירוג אשראי תוך יישום תאוריות, הנחות וטכניקות סטטיסטיות ומתמטיות מקובלות ורלוונטיות.
19. תאגיד בעל רישיון לפעול הן כלשכת אשראי והן כלשכת מידע על עוסקים, יפתח מודלים נפרדים עבור דירוג לקוח ועבור דירוג עוסק:
 - 19.1. מודל לדירוג לקוח יתבסס על נתונים שמקורם ממאגר נתוני אשראי בלבד.
 - 19.2. מודל לדירוג עוסק יתבסס על נתונים שלשכת מידע על עוסקים רשאית לאסוף על פי חוק.
20. מודלי הדירוג כאמור לעיל לא יביאו בחשבון נתונים שאין להביאם בחשבון על פי סעיף 51 לחוק.

סולם הדירוג

21. סולם הדירוג ישקף את הסבירות לכך שלווה יפרע כסדרם תשלומים בגין התחייבויות במהלך פרק זמן עתידי ומוגדר (להלן – אופק הדירוג).
22. טווח הדירוגים בסולם וכן מספר הדירוגים בו יקבעו לאור הממצאים האמפיריים, ובכפוף לתנאים הבאים:
 - 22.1. כל רמת דירוג תשקף סבירות שונה לפירעון תשלומים בגין התחייבויות לעומת רמות אחרות.
 - 22.2. לקוחות בתוך אותה רמת דירוג יאופיינו בסבירות דומה לפירעון תשלומים כאמור.
 - 22.3. סולם הדירוג יהיה סידורי (אורדינלי), דהיינו, סדר הדירוגים בסולם יהיה בהתאם לאיכות האשראי היחסית של כל רמת דירוג.

תהליכי תיקוף

23. מודל דירוג יהיה כפוף להליכי תיקוף הן בשלב פיתוח המודל והן באופן תקופתי במהלך הפעלתו. התיקוף התקופתי יבוצע אחת לשנה, וכן, בתדירות גבוהה יותר, בתקופות של שינויים משמעותיים בסביבה המשקית אשר עשויים לדעת הלשכה להשליך על מהימנות הדירוג.
24. מודל דירוג יאושר לשימוש בכפוף לכך שתהליכי התיקוף הצביעו על כך שלמודל כושר חיזוי טוב, דהיינו, שתוצאותיו מדויקות ועקביות לאורך זמן. ככל שתהליכי התיקוף יצביעו על חוסר יציבות או חוסר דיוק של המודל, לשכת האשראי תיבחן את הצורך בביצוע התאמות למודל או בפיתוח מודל דירוג חדש.
25. תהליכי התיקוף יבוצעו על ידי גורמים בעלי מומחיות מתאימה, וככל שניתן, יהיו אלה גורמים בלתי תלויים במפתחי המודל.
26. תהליכי התיקוף יכסו את הרכיבים הבאים:

- 26.1. **הבסיס של המודל** - כגון: התיאוריה שעל בסיסה פותח המודל לעומת תאוריות אחרות; האופן שבו נבחרו המשתנים האמפיריים, תוצאות מבחני הרגישות, ההנחות שבבסיס המודל - לרבות הנחות בדבר תנאים כלכליים, רגישות המודל לשינויים בהנחות ובנתונים, מגבלות המודל והשלכותיהן האפשריות.
- 26.2. **תוצאות המודל** - בדיקת חיזוי המודל לעומת התוצאות בפועל, לוודא דיוק ויציבות תוצאותיו. ככל שיימצא שהערכים בפועל חורגים מהערכים שנצפו (כגון: חריגות מעבר לרמת בטחון סטטיסטית מסוימת), הלשכה תנתח את הסיבות לכך ותבחן דרכים לשפר את תוצאות המודל.
- 26.3. **יתר רכיבי המודל** - וידוא הלימות יתר רכיבי המודל, בכלל זה:
- 26.3.1. התאמת המודל למטרותיו - לאור השינויים במוצרים, בתנאי השוק, באוכלוסייה המדורגת והיבטים אחרים.
- 26.3.2. בסיס הנתונים - לוודא דיוק, שלמות והמשך רלוונטיות הנתונים.
- 26.3.3. הדוחות ניהוליים על ביצועי המודל - וידוא הדיוק, השלמות והרלוונטיות של המדדים המוצגים בהם.

סקירה בלתי תלויה

27. אחת לתקופה, תערך סקירה של תהליכי התיקוף של המודל, זאת, באמצעות גורם בלתי תלוי בעל מומחיות מתאימה.

תיעוד רכיבי המודל

28. לשכה תתעד באופן מקיף ובהיר את רכיבי המודל ואת תוצאות הליכי התיקוף. תיעוד זה יאפשר, בין השאר, מעקב אחר יציבות ודיוק המודל, סקירה בלתי תלויה על תהליכי התיקוף, הדרכת צוות עובדים חדש וכן, המשך בחינת המודל ונקיטת פעולות על מנת לשפרו.

פרק ד': שקיפות והשגה על דירוג

השגת לקוח על דירוג

29. לקוח יהיה רשאי להשיג על דירוג שניתן לו על ידי לשכת אשראי.
30. לשכת אשראי אשר שינתה את דירוג האשראי של הלקוח בעקבות הליך השגה שיזם, תודיע לו על הדירוג העדכני ומועד תוקפו של דירוג זה. הודעה כאמור תימסר גם למי שקיבל דוח דירוג ביחס ללקוח בשישים הימים שקדמו למועד שינוי הדירוג כאמור.

מידע לציבור

31. לשכה תפרסם באתר האינטרנט שלה מידע כללי בדבר מודלי האשראי והדירוגים שהיא מספקת ובכלל זה מידע לגבי:

- 31.1. מטרת מודלי הדירוג, סולמות הדירוג ומשמעות ציוני הדירוג השונים.
- 31.2. מי רשאי לקבל דירוג אשראי מלשכת האשראי ועבור אלו שימושים.
- 31.3. השלכות אפשריות של הדירוג על הלקוח.
- 31.4. הדרכים שבהם לקוח יכול לשפר את דירוג האשראי שניתן לו.
- 31.5. ההליכים לצורך הגשת ההשגה על ידי לקוח והתקופה המרבית למתן מענה לה.

* * *